

NIEDZIELNIK - DODATEK

11 LISTOPADA 2024 r.

PARAFIALNE SPOTKANIA Z HISTORIĄ I TRADYCJĄ

W związku z obchodami Narodowego Święta Niepodległości pragniemy przypomnieć wydarzenia dotyczące drogi do niepodległości mieszkańców naszej małej Ojczyzny i wspólnoty parafialnej.

11 listopada 1928 roku oddano hołd zagnańszczanom poległym w walkach 1914 - 1921, wmurowując za zgodą władz kościelnych, tablicę na ścianie dzwonnicy.

Proboszcz parafii ks. Edward Brodowski w piśmie do Kurii Biskupiej uzasadniał: *„Parafianie pragnąc uczcić pamięć poległych w 10. rocznicę niepodległości ufundowali dość okazałych rozmiarów tablicę, (która jest już gotowa) i proszą o miejsce na nią”*.

Wspomniane wydarzenie było niezwykle przeżyciem dla mieszkańców. Świadczy o tym odezwa przygotowana z tej okazji:

My, obywatele Zagnańska i okolicznych wsi, zebrani pod murami swojego kościoła, wspominając w doniosłą 10. rocznicę zmartwychwstania Polski ofiarną krew żołnierzy – ziomków naszych, poległych w wojnach 1914-1921 – za ich wielkie poświęcenie, za ich rany i bohaterską śmierć, oddajemy nie-

splacony dług prawdziwej wdzięczności i na wieczną rzecz pamiętkę umieszczamy w zachodniej wieży kościelnej kamienną płytę z czerwonej piaskowej skały wyciosaną, kładąc na niej napis:

„1918-1928 - w dniu dziesięciolecia odzyskania niepodległości wiernym synom Ojczyzny: Władysławowi Kowalskiemu, Stanisławowi Kołodziejczykowi, Franciszkowi Miądzłowi, Antoniemu Czubkowi, Antoniemu Mechowi, Wincentemu Pardole, Jacentemu Gale, Janowi Słoce, Janowi Zimnickiemu, poległym w walkach 1914-1921 Obywatele”.

Parafialne spotkania z historią i tradycją to zaproponowany przez Radę Parafialną cykl spotkań, których celem jest popularyzowanie wiedzy o naszej parafii. W tym roku przypada 161. rocznica wybuchu powstania styczniowego, a w naszej wspólnocie staraniem Zespołu Ludowego „Jaworzanki” w dniu Narodowego Święta Niepodległości zostanie poświęcona kopia chorągwi pochodzącej z 1861 roku. Jest to dobra okazja, aby przypomnieć wydarzenia z tego okresu związane z parafią i pracującymi tutaj kapłanami.

Przed wybuchem powstania

14.09.1861 r. na uroczystościach odpustowych z okazji Podwyższenia Krzyża Świętego na Świętym Krzyżu nastąpiło swoiste przebudzenie narodowe w naszym regionie. W tym niezwykłym wydarzeniu wśród niemal trzydziestu tysięcy uczestników była także delegacja z parafii w Zagnańsku, która wyruszyła tam za zgodą ówczesnego proboszcza księdza Izzydora Grelli. W trakcie uroczystości patriotyczno - religijnych miał miejsce przemarsz pielgrzymów z chorągwiami. Z tego okresu pochodzi właśnie sztandar, który przechowywano w naszej parafii. Obok symboli materialnych niezwykle ważne było przeniesienie nastrojów patriotycznych do swoich miejsc zamieszkania. Chcąc zapanować nad sytuacją, zaborca rosyjski w październiku zarządził na terenie Królestwa Polskiego stan wojenny. Wprowadzono zakaz organizowania pielgrzymek, śpiewania pieśni patriotycznych, noszenia ubrań i biżuterii żałobnej – odzieży w czarnym kolorze oraz czarnych krzyżyków.

Chorągiew z 1861 r.

Najciekawszym zabytkiem z okresu przedpowstaniowego (1861r.) jest chorągiew, którą na przechowanie otrzymał Kazimierz Wójcicki – uczestnik wojny polsko – rosyjskiej (1830 – 1831). To symbol walki o niepodległość, za przechowywanie którego groziło zesłanie na Sybir. Do roku 1916 organiści tutejszej parafii ukrywali go w domu i organach kościelnych. Mimo kilku prób, zaborcy nie udało się odebrać sztandaru, który został przekazany ks. Pawłowi Stecińskiemu przez organistę Błażeja Wójcickiego.

Z jednej strony jest to płat kremowego jedwabiu, na który naszyto ciemniejszą tkaninę, a na niej od góry umieszczono podobiznę Matki Bożej (Niepokalanej) w koronie z 12 gwiazd. Poniżej w półkolu widnieje napis „*Niepokalana Przczysta Panienko. Zmiłuj się, zmiłuj nad Polaków męką*”, pod nim jest biały orzeł w koronie. Po drugiej stronie, z naszytym białym płatem kontrastuje czarny przełamany krzyż z cierniową koroną i gałązką palmy – znakami męczeństwa, ofiary i niewoli. Poniżej jest wyhaftowany czarną nitką napis „*Dnia 8 kwietnia 1861 roku*”. Symbole użyte na sztandarze były powszechnie znane w okresie przed i po powstaniu styczniowym, a data 8 kwietnia 1861 r. upamiętnia masakrę ponad stu Polaków w czasie manifestacji w Warszawie. Jak podają źródła, najbardziej dramatyczna walka rozegrała się o krzyż, który jako symbol religijny stał się znakiem oporu manifestantów, a później Polaków walczących o niepodległość Ojczyzny.

Kopia chorągwi powstała z inicjatywy Zespołu Ludowego „Jaworzanki”, którego członkowie sfinansowali cały projekt. Materiały i wykonanie to zasługa pań: Teresy Chłopek, Anety Pastuszko. Reprodukcję zdjęć przygotowała pań Ewa Maruszak. Zdjęcia i opisy do wykonania kopii chorągwi udostępnił Roman Piskulak.

Represje ze strony zaborcy rosyjskiego

Naczelnik wojenny powiatu kieleckiego pułkownik Ksawery Czengiery zabronił wszelkich zgromadzeń pod krzyżami i figurami, procesji kościelnych, a także nakazał usunięcie emblematów narodowych ze sztandarów kościelnych.

Wspomnianą chorągiew, z którą mieszkańcy Zagnańska brali udział w uroczystościach na Świętym Krzyżu, ukrywała rodzina Wójcickich zamieszkałych w Zagnańsku – Chrustach, dlatego proboszcz mógł z czystym sumieniem 8.12.1861 r. odpowiedzieć na reskrypt naczelnika wojennego, że „w kościołe znanych znaków rewolucyjnych nie ma”.

W pamięć mieszkańców z tamtego okresu wpisała się obecność kozaków, którzy złupili kościół i parafię w Zagnańsku, a ówczesny proboszcz ks. Izydor Grella o mało swojej patriotycznej działalności nie przypłacił życiem. W archiwum parafialnym znajduje się wykaz korespondencji z władzami: 10.06.1861 r. ksiądz Izydor Grella przekazuje Wójtowi Gminy Samsonów informację o planowanym przez kozaków: Krawera i Czwertczewa na niego zamachu. 8.12.1861 r. proboszcz składa raport o kradzieży na plebanii, wskazując jako winnych kozaków, a 30 stycznia 1862 r. przekazuje Konsystorzowi Porucznikowi Posterunku w Kielcach raport o najeździe na parafię.

W Dzienniku Korespondencji (...) Parafii Zagnańsk za lata 1858 – 66 znajduje się pod datą 11 maja 1864 r. zapis: „*Powstańcy najechali plebanię Zagnańsk w nocy*”. Zapewne chodzi o pojawienie się na tym terenie oddziału Jana Rudowskiego, który przez ówczesnego proboszcza ks. Izydora Grellę był zaopatrywany w żywność i ubrania.

Wspominając wydarzenia związane z powstaniem styczniowym, należy pamiętać, że w czasach II Rzeczypospolitej Józef Piłsudski odwoływał się często do tradycji wspomnianego zrywu narodowego.

Warto w dniu, gdy obchodzimy 106. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości, pomyśleć o tym, jak wygląda mój patriotyzm. Kardynał Stefan Wyszyński mówił: *Nie należy zrywać z przeszłością. Naród bez dziejów to naród tragiczny!* I pytał młodzież: *A ziemia, ta, która wykarmiła twego ojca i matkę, twoich dziadów i pradziadów, co z nią będzie?*

Przygotował Roman Piskulak